MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
MARK CHETCUTI

Seduta ta' l-14 ta' Marzu, 2011

Rikors Numru. 63/2010

John A. Said f'ismu proprio u
kif ukoll bhala ufficjal u ghan-nom u
in rappresentanza tas-socjeta' Hbieb ta' l-Annimali

vs

L-Avukat Generali

Il-Qorti,

Rat ir-rikors tas-27 ta' Ottubru 2010 fejn ir-rikorrenti qed ighid hekk:

1. Illi nhar id-19 ta' Ottubru 1998 giet prezentata kawza fl-ismijiet Vassallo Builders Group Limited gia maghrufa bhala Vassallo Builders Limited vs John A. Said f'ismu proprrio u kif ukoll bhala ufficjal u ghan-nom u in

rappresentanza tas-socjeta' *Hbieb ta' l-Annimali* (Citaz. Nru: 2092/98). F'din il-kawza gie premezz hekk:
'Peress illi s-socjeta' attrici hija kreditrici tal-konvenut John A. Said u tas-socjeta' Hbieb ta' l-Annimali fl-ammont ta' sitt elef erba' mija u tmenin Liri Maltin (Lm6,480), rapprezentanti bilanc ta' prezz ta' diversi xogholijiet, komprizi xogholijiet ta' kostruzzjoni, esegwiti f'Manoel Island provduti mis-socjeta' attrici b'inkarigu tal-konvenuti.

Peress illi l-imsemmi ammont huwa kreditu cert, likwidu u dovut, u fil-fehma ta' l-istess socjeta' attrici jikkonkorru l-elementi preskritti mill-artikoli 167 sa 170 tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta, sabiex din il-kawza tigi deciza bid-dispensa tas-smigh, billi fil-fehma ta' l-istess socjeta' attrici, il-konvenuti m'ghandhom ebda eccezzjoni xi jressqu kontra t-talba ghall-hlas ta' l-imsemmi ammont.

Peress illi nonostante diversi talbiet ghall-hlas, inkluza ittra legali tas-7 t'Awwissu 1997, il-konvenuti baqghu inadempjenti u ma hallsux.

Jghidu ghalhekk il-konvenuti ghaliex ghar-ragunijiet premessi m'ghandhiex din il-Qorti:

(i) Tipprocedi ghas-sentenza skond it-talba tas-socjeta' attrici b'dispensa tas-smigh tal-kawza ai temini ta' l-artikoli 167 sa 170 tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta.

(ii) Tikkundannahom ihallsu lis-socjeta' attrici s-somma ta' sitt elef erba' mija u tmenin Liri Maltin (Lm6,480), rapprezentanti bilanc ta' prezz ta' diversi xogholijiet, komprizi xogholijiet ta' kostruzzjoni, esegwiti f'Manoel Island provduti mis-socjeta' attrici b'inkarigu tal-konvenuti.

Bl-ispejjez, inkluzi dawk ta' l-ittra legali tas-7 ta' Awwissu 1997, u bl-imghax legali dekoribbli skond il-ligi sa l-effettiv pagament, kontra l-istess konvenuti minn issa ngunti ghas-subizzjoni';

2. Illi din il-kawza giet appuntata ghas-smigh ghall-Erbgha 11 ta' Novembru 1998;

3. Illi fuq rikors tal-konvenut John A. Said minhabba li fid-data appuntata kien se jkun imsiefer, l-istess konvenut John A. Said talab differiment, li ma giex oppost, u ghalhekk il-kawza thalliet ghat-18 ta' Jannar 1999;

4. Illi fit-18 ta' Jannar 1999 l-esponent, f'dawk il-proceduri konvenut, talab li jikkontesta t-talba attrici u l-Qorti wara li semghet lill-konvenut laqghet it-talba u taghtu ghoxrin gurnata zmien ghall-prezentata tal-eccezzjonijiet;

5. Illi l-esponent ipprezenta n-nota ta' l-eccezzjonijiet tieghu fid-29 ta' Jannar 1999 li kienet taqra hekk:

'*1. Illi l-eccipjenti hu responsabbli biss ghax-xoghol li ghamlet is-socjeta' attrici minn dak ix-xoghol li hu inkarigha sabiex taghmel a tenur tal-ftehim ta' bejn il-kontendenti tas-7 ta' Awwissu 1995 (Dok. A); dejjem naturalment skond il-prezzijiet pattwiti.*

2. Illi l-eccipjenti ma kienx inkariga lis-socjeta' attrici taghmel xoghol aktar minn dak imsemmi fil-ftehim citat.

3. Illi kull xoghol extra ghandu jhallas ghalih minn ordnah; minn dak li rrisulta lill-eccipjenti dan ix-xoghol extra gie ordnat minn ufficjali tal-Ghaqda "The Island Sanctuary" – ghaqda totalment distinta mill-Ghaqda Hbieb ta' l-Annimali.

4. L-eccipjenti jidhirlu li s-somma ta' tlett elef, tmien mija u hamsin lira Maltin (Lm3,850) li thallset lis-socjeta' attrici kienet tkopri sufficcjentement ix-xoghol li ghamlet is-socjeta' attrici minn dak ix-xoghol li giet inkarigata li taghmel mill-eccipjenti permezz ta' l-iskrittura tas-7 ta' Awwissu 1995.

5. Salvi eccezzjonijiet ohra';

6. Illi b'digriet tat-3 ta' Novembru 2000, l-avukat Dottor Anthony Farrugia Sacco, president, u Roger Aquilina, segretarju, gew ammessi fil-kawza *in statu et terminis*, liema digriet thassar *contrario imperio* b'digriet tad-9 ta' Frar 2001; u b'Nota tal-21 ta' Gunju 20001, l-imsemmija

Avukat Dottor Anthony Farrugia Sacco u Roger Aquilina assumew l-atti tal-kawza f'isem l-assocjazzjoni *Hbieb ta' l-Annimali;*

7. Illi fit-3 ta' Dicembru 2003 il-kawza surriferita giet differita ghas-sentenza ghall-4 ta' Marzu 2004;

8. Illi din il-kawza, wara trapass ta' tnax-il sena (12), giet finalment deciza mill-Onorabbli Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-5 ta' Ottubru 2010. Fid –decide l-Qorti qalet:

'Tastjeni milli tqis aktar l-ewwel talba, u dan fid-dawl tad-digriet moghti fit-18 ta' Jannar 1999;

Tilqa' l-ewwel tliet eccezzjonijiet tal-imharrek proprio u nomine;

Tichad ir-raba' eccezzjoni taghhom u, limitatament, tilqa' t-tieni talba attrici billi tikkundanna lill-imharrek proprio u nomine jhallas lill-kumpanija attrici s-somma ta' elfejn u mitejn u sitta u tletin euro u tlieta u erbghin centezmi (€2,236.43) rapprezentanti l-bilanc ta' prezz ta' xoghol appaltat maghmul mill-istess kumpanija attrici skond il-ftehim tal-appalt tas-7 ta' Awwissu, 1995, bl-imghax legali fuq l-imsemmija somma b'sehh mis-27 ta' Ottubru 1998, sal-jum tal-hlas effettiv; u

Tordna li, bi thaddim tal-artikolu 223(3) tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta, l-kumpanija attrici thallas hames partijiet minn sitta (5/6) mill-ispejjez tal-kawza filwaqt li l-imharrek proprio u nomine jhallas il-parti minn-sitta (1/6) l-ohra'.

9. Illi minn din id-decizjoni l-esponent ma interpona l-ebda appell;

10. Illi mis-suespost jirrizulta li t-trapass ta' tnax-il sena (12) sabiex il-kawza odjerna tigi deciza huwa wiehed ingustifikat u irragonevoli, u dan mehud in kunsiderazzjoni tal-fatt li l-kawza kienet ta' natura semplici u ma kienet tinvolvi ebda kumplikazzjonijiet jew punti legali li jiggustifikaw tali trapass ta' zmien;

11. Illi kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni ta’ dawn il-proceduri, ma hemm l-ebda gustifikazzjoni ghaliex din il-kawza kellha ddum tnax-il sena (12) sabiex tigi mismugha u deciza;

12. Illi b’konsegwenza diretta ta’ dan id-dewmien eccessiv u ingustifikat u in vista tad-decizjoni tal-Qorti li decidiet li fuq is-sorte ta’ elfejn u mitejn u sitta u tletin euro u tlieta u erbghin centezmi (€2,236.43) ghandu jiddekorri imghax legali fuq l-imsemmija somma b’sehh mis-27 ta’ Ottubru 1998 sal-jum tal-hlas effettiv l-esponent sab ruhu f’sitwazzjoni li l-imghax zdied konsiderevolment u ghalhekk huwa se jkollu jhallas komplessivament somma li teccedi l-erbat elef Euro sewwa (€4,000);

13. Illi mill-iter processwali jirrizulta li r-rikorrenti dejjem issokkomba ghal kull ordni tal-Qorti sabiex jidher quddiemha u li d-dewmien certament ma kienx minhabba fih;

14. Illi fil-fehma tar-rikorrenti dan l-istat ta’ fatt huwa leziv tad-dritt fundamentali tieghu ghal smigh xieraq minn Qorti indipendenti w imparzjali fi zmien ragonevoli u dan kif sancit fl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta’ Malta u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea ghad-Drittijiet tal-Bniedem;

Ghaldaqstant, in vista tal-premess, l-esponent umilment jitlob lil din l-Onorabbli Qorti joghgobha:

1. Tiddikjara li bil-proceduri fl-ismijiet ’Vassallo Builders Group Limited gia maghrufa bhala Vassallo Builders Limited vs John A. Said f’ismu proprio u kif ukoll bhala ufficjal u ghan-nom u in rappresentanza tas-socjeta’ *Hbieb ta’ l-Annimali*; u b’digriet tat-3 ta’ Novembru 2000, l-avukat Dottor Anthony Farrugia Sacco, president, u Roger Aquilina, segretarju, gew ammessi fil-kawza *in statu et terminis,* liema digriet thassar *contrario imperio* b’digriet tad-9 ta’ Frar 2001; u b’Nota tal-21 ta’ Gunju 2001, l-imsemmija Avukat Dottor Anthony Farrugia Sacco u Roger Aquilina assumew l-atti tal-kawza f’isem l-assocjazzjoni *Hbieb ta’ l-Annimali*’ (Citaz. Nru: 2092/98) deciza mill-Prim’ Awla tal-Qorti Civili fil-5 ta’ Ottubru 2010

gew lezi d-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti ghal smigh xieraq minn Qorti indipendenti w imparzjali fi zmien ragonevoli;

2. Tiddikjara u tiddeciedi konsegwentement illi sehhet vjolazzjoni ta' l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u ta' l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea ghad-Drittijiet tal-Bniedem;

3. Taghti dawk ir-rimedji li jidhrilha effettivi w opportuni fic-cirkostanzi, inkluz izda mhux biss kumpens pekunjarju konsistenti f'danni materjali sofferti senjatament l-imghax li huwa jkollu jhallas; kif ukoll danni morali ghall-vjolazzjoni sofferta.

Bl-ispejjez.

Rat ir-risposta tal-Avukat Generali fejn irrisponda hekk:

Illi l-pretensjonijiet tar-rikorrenti huma fis-sens illi t-tul tal-proceduri civili fil-kawza fl-ismijiet *'Vassallo Builders Group Limited gia maghrufa bhala Vassallo Builders Limited vs John A. Said f'ismu proprio u kif ukoll bhala ufficjal u ghan-nom u in rappresentanza tas-socjeta' Hbieb ta' l-Annimali; u b'digriet tat-3 ta' Novembru 2000, l-avukat Dottor Anthony Farrugia Sacco, president, u Roger Aquilina, segretarju, gew ammessi fil-kawza in statu et terminis, liema digriet thassar contrario imperio b'digriet tad-9 ta' Frar 2001; u b'Nota tal-21 ta' Gunju 2001, l-imsemmija Avukat Dottor Anthony Farrugia Sacco u Roger* Aquilina assumew l-atti tal-kawza f'isem l-assocjazzjoni *Hbieb ta' l-Annimali*' (Citaz. 2092/1998) allegatament jiksru d-drittijiet ta' l-istess rikorrenti ghal smigh xieraq fi zmien ragonevoli protetti permezz ta' l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja ghad-Drittijiet tal-Bniedem u l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta;

Illi l-esponenti jissottometti illi l-istess pretensjonijiet huma nfondati fil-fatt u fid-dritt ghar-ragunijiet segwenti:-

1. Illi in *linea* preliminari, ir-rikors promotur huwa wiehed frivolu u vessatorju u abbuziv tal-process gudizzjarju ai

termini ta' l-artikolu 46(5) tal-Kostituzzjoni ta' Malta stante li mhux ghajr appell mid-decizjoni ta' l-Onorabbli Prim Awla tal-Qorti Civili tal-5 ta' Ottubru 2010 specjalment relattiv ghall-imghaxijiet legali fl-ismijiet *'Vassallo Builders Group Limited gia maghrufa bhala Vassallo Builders Limited vs John A. Said f'ismu proprio u kif ukoll bhala ufficjal u ghan-nom u in rappresentanza tas-socjeta' Hbieb ta' l-Annimali; u b'digriet tat-3 ta' Novembru 2000, l-avukat Dottor Anthony Farrugia Sacco, president, u Roger Aquilina, segretarju, gew ammessi fil-kawza in statu et terminis, liema digriet thassar contrario imperio b'digriet tad-9 ta' Frar 2001; u b'Nota tal-21 ta' Gunju 2001, l-imsemmija Avukat Dottor Anthony Farrugia Sacco u Roger* Aquilina assumew l-atti tal-kawza f'isem l-assocjazzjoni *Hbieb ta' l-Annimali*' (Citaz. 2092/1998). Kif gie ritenut diversi drabi fil-gurisprudenza nostrali, din il-Qorti kif adita m'hijiex Qorti ta' revizjoni u dan peress li m'hijiex il-funzjoni taghha li tiddeciedi jekk Qrati ohra ddecidewx il-kawzi sew jew le, izda biss jekk tali decizjonijiet jivvjolawx id-drittijiet fundamentali;

2. L-esponenti jissottometti illi r-rikorrent qed jabbuzaw mill-process kostituzzjonali stante illi qeghdin jadoperaw procedura straordinarja bhal ma hija l-procedura odjerna meta kellhom a disposizzjoni taghhom ir-rimedju ta' appell sabiex iharsu d-drittijiet pretizi minnhom. L-ilment tar-rikorrenti huwa illi l-imghax 'zdied konisderevoloment u ghalhekk huwa se jkollu jhallas komplessivament somma li teccedi l-erbat elef Euro sewwa'. F'dan ir-rigward l-esponenti jirreferi ghall-proviso ghall-artikolu 4(2) tal-Kapitolu 319 tal-Ligijiet ta' Malta u l-artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni;

Illi ghaldaqstant huwa opportun illi dina l-Qorti tiddeklina milli tezercita l-poteri taghha taht il-Kapitolu IV tal-Kostituzzjoni u dan ai termini tal-artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni u l-proviso ghall-artikolu 4(2) tal-Kapitolu 319 tal-Ligijiet ta' Malta, stante l-ezistenza ta' mezzi ordinarji ta' rimedju;

3. Illi l-esponenti jirrileva illi stante li l-mertu ta' dan ir-rikors jirrigwarda t-tul ta' proceduri, jkun opportun li din l-

Onorabbli Qorti tordna l-allegazzjoni ta' l-atti processwali tal-kawza fl-ismijiet *'Vassallo Builders Group Limited gia maghrufa bhala Vassallo Builders Limited vs John A. Said f'ismu proprio u kif ukoll bhala ufficjal u ghan-nom u in rappresentanza tas-socjeta' Hbieb ta' l-Annimali; u b'digriet tat-3 ta' Novembru 2000, l-avukat Dottor Anthony Farrugia Sacco, president, u Roger Aquilina, segretarju, gew ammessi fil-kawza in statu et terminis, liema digriet thassar contrario imperio b'digriet tad-9 ta' Frar 2001; u b'Nota tal-21 ta' Gunju 2001, l-imsemmija Avukat Dottor Anthony Farrugia Sacco u Roger* Aquilina assumew l-atti tal-kawza f'isem l-assocjazzjoni *Hbieb ta' l-Annimali*' (Citaz. 2092/1998) deciza mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fil-5 ta' Ottubru 2010;

L-esponenti jissottometti illi r-rikorrenti stess kienu jahtu ghat-tul illi hadet biex giet konkluza l-kawza u dan billi sahansitra fl-ewwel seduta intalab diferiment da parti tar-rikorrenti, intalbu diversi differimenti successive ohra ammontanti komplessivament ghall-perjodu ta' sena sabiex l-istess rikorrenti jirregolaw ruhhom, ir-rikorrent ikkontribwixxa ghad-dewmien wkoll meta wara li talab li jressaq xhieda *viva voce* u l-Qorti laqghet tali talba l-istess rikorrent irrinunzja ghal tali xhieda;

Illi skond il-gurisprudenza assodata kemm nostrali kif ukoll dik Ewropeja, sabiex Qorti tasal ghal konkluzjoni dwar jekk kienx hemm ksur tad-dritt ta' smigh xieraq fi zmien ragonevoli, il-procedura gudizzjarja mertu tal-allegazzjonijiet trid tkun ezaminata fl-assjem taghha u ma jistax ikun ezaminat biss elementi jew parti wahda minn din il-procedura;

Illi hu accettat illi ma hemm l-ebda 'time limit' li Qorti trid bilfors tosserva fil-kors tal-proceduri quddiemha ghax altrimenti l-interessi tal-gudizzja jigu pregudikati minhabba ghaggla zejda w inkonsulta;

Illi sabiex dina l-Onorabbli Qorti tkun tista' tikkonsidra b'mod serju t-talba tar-rikorrenti jrid jigi ppruvat illi mhux biss il-kaz dam pendenti izda li tali dewmien huwa wiehed

kapriccuz u ntiz biex jizvantaggahom fit-tgawdija tad-drittijiet taghhom skond il-ligi;

Illi in vista tas-suespost ma hemm l-ebda ksur ta' dawn l-artikoli;

Salv eccezzjonijiet ohra permessi mill-Ligi.
Bl-ispejjez.

Rat l-atti kollha inkluz l-affidavit tar-rikorrenti tat-2 ta' Dicembru 2010, l-inkartament tal-atti tal-kawza fl-ismijiet Vassallo Builders Group Limited vs John Said (Citaz. 2092/98) u n-nota ta' sottomissjonijiet tal-partijiet.

Ikkunsidrat

Illi dan hu rikors ibbazat fuq allegat ksur tad-drittijiet tal-bniedem a tenur tal-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea fis-sens illi r-rikorrent gie privat minn smigh xieraq fi zmien ragonevoli. Hu qed jibbaza l-lanjanza tieghu fuq zewg binarji, cioe t-tul tal-procedimenti sa meta l-kawza ntbaghtet ghas-sentenza fl-ismijiet Vassallo Builders Group Limited vs John Said (Citaz. 2092/98) u d-dewmien fl-ghoti tal-istess sentenza, fejn fiz-zewg kazijiet ir-rikorrenti qed jallega li kien bla ebda htija ghal tali dewmien.

Ligi

In materja ta' gurisprudenza din il-Qorti tirreferi ghas-sentenza fl-ismijiet David Marinelli vs Avukat Generali et deciza fit-3 ta' Lulju 2008 fejn intqal hekk:

B'mod generali, biex jigi determinat jekk is-smiegh f'xi proceduri quddiem il-Qorti sarx fi zmien ragjonevoli kif miktub mill-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni u mill-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropeja, wiehed irid iqis ic-cirkostanzki kollha partikolari f'dawk il-proceduri, u b'mod partikolari:

1. in-natura u/jew komplessita' tal-kaz in kwistjoni,
2. il-kondotta tal-partijiet fil-kawza, u

3. il-mod kif dawk il-proceduri gew trattati u kondotti mill-awtorita' gudizzjarja stess.

Kif ziedet il-Qorti fil-kawza Francis Theuma vs Avukat Generali deciza fis-27 ta' Gunju 2003 rigward il-kriterji uzati biex jigi determinat jekk proceduri nstemghux u nqatghu fi zmien ragonevoli:

S'intendi, dawn il-kriterji jridu jigu applikati ghall-kaz konkret u mhux fl-astratt, b'mod ghalhekk li ghandu jigi ezaminat sew il-process li jkun qed jigi allegat li jaghti lok ghall-ksur lamentat. Ma hemmx, ghalhekk, xi periodu pre-determinat, applikabbli ghal kull kaz, li jekk jinqabez ikun hemm ksur minhabba dewmien mhux ragonevoli

"When the length of the relevant period has been established, it must subsequently be determined whether this period is to be regarded as reasonable. In many cases the Court only makes an overall assessment, in other cases however, it assess the lapse of time in each stage of the proceedings. The reasonableness cannot be judged in the abstract but has to be assessed in view of the circumstances of each individual case. The interests of the person concerned in as prompt a decision as possible will have to be weighed against the demands of a acreful examination and a proper conduct of the proceedings…The application of the criteria, the complexity of the case, the conduct of the applicant and the conduct of the authorities, may lead to different conclusions. In the *Bunkate* Case for instance, a criminal case, the relevant period lasted two years and ten months. The lapse of time was amongst other factors caused by a period of total inactivity of fifteen and a half months between the filing of the appeal on points of law and the reception of the case-file by the registry of the Supreme Court. This period in itself infringed the reasonable-time requirement. On the other hand, in the *Boddaert* Case it took slightly more than six years to determine the 'criminal charge'. This lapse of time did not violate Article 6. Comparable differences may be noted as far as civil proceedings are concerned. In the *Ciricosta*

and Viola Case an overall period of more than fifteen years did meet the requirements of Article 6(1), but a lapse of time that lasted four years and five months in the *Pugliese II* Case did not pass muster”. (Van Dijk, P. u van Hoof, G. J. H., **Theory and Practice of the European Convention on Human Rights** Kluwer Law (The Hague) 1998, pp. 446-449).

Mill-banda l-ohra wiehed irid ukoll iqis dak li ntqal mill-Qorti fil-kawza John Bugeja vs Avukat Generali et deciz fil-11 ta’ Awwissu 2003 fejn intqal hekk:

Meta jinstab li kawza damet pendenti ghal zmien twil u damet irragonevolment biex inqaghtet, ikun gudizzju simplicistiku wisq li tintefa’ l-htija ghad-dewmien fuq l-imhallef partikolari li jkun sema’ l-istess kawza li damet. Ikun gudizzju x’ aktarx immensament ingust li takkuza jew li tinsinwa li dak l-imhallef partikolari ikun tghazzen, tnikker jew generalment ma kienx diligenti f’ xogholu. Dan ghaliex, fil-verita`, l-abilita` ta’ dak l-imhallef li jiddisponi mill-kawzi fi zmien ragonevoli ma tiddependix biss fuq il-kwalitajiet intrinsici u personali tieghu, izda, fil-parti l-kbira tiddependi fuq l-effikacja *o meno* ta’ l-ambjent li jahdem fih. Fost il-fatturi li jikkondizzjonaw dan l-ambjent, insibu n-numru kbir ta’ kawzi “qodma” (*backlog*) li “jitghabba” bih appena jilhaq imhallef, in-numru sinjifikanti ta’ kawzi godda li jigu assenjati lilu regolarment, u dawk li jista’ “jiret” meta jirtira xi gudikant, il-kwalita` u l-kumplessita` ta’ l-istess kawzi, jekk l-imhallef jinghatax persuni debitament kwalifikati biex jassistuh, jekk jinghatax r-rizorsi necessarji biex jaghmel ir-ricerka tieghu, biex izomm ruhu aggornat fl-istudji tieghu, u biex isib il-hin necessarju ghad-deliberazzjoni u l-kitba tas-sentenzi.

Id-dritt fundamentali ta’ l-individwu li jkollu l-kawza tieghu mismugha u finalizzata eghluq iz-zmien ragonevoli, jimponi tassattivament fuq l-istat, li jrid josserva s-Saltna tad-Dritt, l-obbligu li jkollu fis-sehh sistema efficjenti t’ amministrazzjoni tal-gustizzja. Il-gudikatura tifforma t-tielet kolonna li fuqha hu mibni l-istat. Fis-sistema taghna, huma z-zewg kolonni l-ohra ta’ l-istat, cjoe` l-ezekuttiv u l-legislattiv, li ghandhom obbligu li jipprovdu r-rizorsi, l-

istrutturi u l-ghodod l-ohra kollha necessarji biex il-Qrati jkunu f' pozizzjoni li jwettqu l-gustizzja fi zmien ragonevoli.

Il-Qorti Ewropeja tad-Drittijiet tal-Bniedem dejjem ghallmet li l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni:

"*…. imposes on the Contracting States the duty to organise their juridical system in such a way that the Courts can meet the requirements of this provision* ***Salesi vs Italy*** *(26/02/1993). It wishes to reaffirm the importance of administerting justice without delays which might prejudice its effectiveness and credibility* ***Katte Klitsche de la Grange vs Italy*** *(27/10/1994)* – (ara A.P. vs Italy 28/07/1999 Application 35265/97 – para. 18)."

Biex wiehed jasal ghal decizjoni jekk kawza inqaghtetx fi zmien ragonevoli jew le, wiehed irid iqis il-fattispecji u c-cirkostanzi partikolari tal-kaz, fosthom "*the complexity of the case, and …. the conduct of both the applicant and the competent authorities* (Buchholz vs Germany 06/05/1981 para. 49), kif ukoll "*the importance of what was at stake for the applicant in the litigation*" (Gast & Popp vs Germany 25/02/2000 para. 70).

Fatti

Applikati dawn il-principji regolaturi fil-materja l-Qorti trid tara fil-konkret it-tul tal-proceduri u r-raguni ghalilhom fil-kaz specifiku cioe in kwantu ghal proceduri fil-kawza fl-ismijiet Vassallo Builders Limited vs John Said deciza fil-5 ta' Otturbu 2010.

Mill-atti esibiti jirrizulta illi l-kawza nbdiet fis-27 ta' Ottubru 1998 u ntbaghtet ghas-sentenza fit-3 ta' Dicembru 2003. Ghalkemm ghaddew hames snin biex inghalqu l-provi, l-atti juru illi ma kienx hemm waqfien ingustifikat fil-gbir tal-provi tant li sal-ahhar differiment qabel il-kawza ntbghatet ghas-sentenza l-istess rikorrent kien ghadu qed jitlob li jtella aktar xhieda li fil-fatt 'l quddiem irrinunzja ghalihom. Id-differimenti u l-verbali juru illi ma kienx hemm xi nuqqas attribwibbli lil xi parti jew tas-sistema gudizjarja li jista' jaghti lok ghal kriterju ta' irragonevolezza kif trid il-ligi.

Madankollu l-Qorti thoss illi mindu nghalqu l-provi sas-sentenza ghaddew kwazi seba' snin minghajr ma rrizulta xi raguni gustifikabbli ghalfejn din il-kawza, li ma kienitx daqshekk komplessa, kellha ddum daqshekk snin biex tinqata. Il-verbali tad-differimenti ma jaghtux raguni gustifikativa ghat-tul li ttiehed biex jinghata l-gudikat u ghalkemm kif intqal fis-sentenzi citati l-Qrati jkunu mghobbija b'hafna xoghol u problemi amministrattivi b'daqshekk ma jfissirx li persuna ghandha tissokkombi ghal dan it-tul u dewmien kollu bla ebda htija tieghu jew gustifikazzjoni cara da parti tal-Qrati.

F'dan is-sens il-Qorti tqis li r-rikorrenti ghandu ragun jilmenta limitatament ghad-dewmien fl-ghoti tas-sentenza li per causa ta' dan id-dewmien hu gie kkundannat ihallas imghax fuq somma likwidata mill-Qorti in litigazzjoni mid-data tal-prezentata tal-kawza kontrih tal-hlas eventwali hlas li seta' sar qabel, li kieku s-sentenza ma damitx seba' snin biex inghatat. Ma jistax jinghad li r-rikorrenti seta' ddepozita s-somma li gie finalment ikkundannat ihallas qabel bdiet il-kawza peress illi l-ammont mitlub mill-atturi f'dik il-kawza kien ferm ghola minn dak li l-konvenut (ir-rikorrent prezenti) kien accetta li hu dovut ghal xogholijiet u li eventwalment gie kkundannat ihallas mill-Qorti. Il-vertenza ma kienitx wahda li dwarha r-rikorrenti prezenti seta' ghamel xi haga biex jilimita l-hsara u ghalhekk lanqas ma jista' jinghad li r-rikorrenti ma kienx gustifikat fil-lamentala tieghu quddiem dik il-Qorti anzi s-sentenza tal-Qorti mertu tal-lamentala prezenti turi li l-ammont li kien qed jintalab ihallas bhala bilanc ta' prezz akbar kien xi sitt darbiet ghola minn dak li l-Qorti kkannonizzat kontrih bis-sentenza taghha.

Lanqas jista' jinghad li r-rikorrenti kellu r-rimedju ta' appell minn dik is-sentenza u dan ma ezawriex dan ir-rimedju qabel intavola l-kawza kostituzzjonali. Ir-rikorrenti mhux jilmenta mis-sentenza, cioe l-mertu li dwaru l-Qorti ppronunzjat ruhha fuqu. Kwindi appell fuq l-imghax li skond il-ligi jiddekorri mad-data tal-prezentata tal-att gudizzjaru fuq ammont specifiku u determinabbli kien ikun superflu u hela ta' hin billi l-Qorti tal-Appell ma kienx

ikollha ebda jedd tnaqqas jew telimina l-ghoti ta' imghax, kif mitlub fl-att promotur kemm il-darba s-sentenza fuq il-mertu mhux qed jigi appellat. Il-kwistjoni tad-dewmien tal-ghoti tas-sentenza ma kien ikollha ebda rilevanza f'Qorti ta' Appell minn sentenza tal-Prim Istanza fuq kanonizazzjoni ta' debitu [ara 'O'Conor vs Bruno Olivier' (Vol. XVI pg. 84)]. Inoltre l-fatt li l-ewwel Qorti iriduciet l-ammont mitlub ma jfissirx li l-interessi ma jibdewx ukoll ighaddu minn dakinhar tar-rikjam tas-somma, issa ridotta. Il-Qorti ma llikwidat ebda ammont li kienet tiggustifika lir-rikorrent jappella mis-sentenza tal-Prim Istanza u jappilja mal-massima *in illiquidis non fit mora.*

L-uniku rimedju li kellu r-rikkorent kienet l-istanza prezenti ghal vjolazzjoni tad-dritt fundamentali tieghu ghal smigh xieraq li saret bla dewmien wara s-sentenza fil-kawza fl-ismijiet: Vassallo Builders Limited vs John A. Said proprio et nomine.

Il-Qorti, wara li qieset dan kollu tqis li r-rikorrenti ghandu jigi kumpensat ghad-dewmien ingustifikat fl-ghoti tas-sentenza li ser iwasslu biex isofri danni reali u mhux merament morali, u fic-cirkostanzi ghalhekk qed takkorda lir-rikorrenti s-somma ta' €1,000 bhala danni reali u morali biex jaghmel tajjeb ghal ksur tad-dritt tieghu ghal decizjoni fi zmien ragonevoli.

Ghalhekk il-Qorti taqta' u tiddecidi billi filwaqt li tichad r-risposta tal-intimat Avukat Generali, tilqa' t-talbiet attrici limitatment in kwantu gie lez id-dritt ghal ghoti ta-sentenza fi zmien xieraq ai termini tal-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u tikkundanna lill-intimat ihallas lir-rikorrenti s-somma ta' €1,000 in linea ta' danni hekk likwidati.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------